

Stef Schagen
No embrace equals the Father's embrace

Efz.4:26: Geraakt gij in toorn? Een gebiedende wijs van voorwaarde?

Een mooi voorbeeld van een tekst met een gebiedende wijs die ons alledag raakt is Efz.4:26, waar de apostel Paulus schrijft: ὀργίξεσθε καὶ μὴ ἀμαρτάνετε· ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ [τῷ] παροργισμῷ ὑμῶν. Staat er hoe de NBG het vertaalt: “Geraakt gij in toorn, zondig dan niet?” Of staat er: “Wordt boos maar zondig niet”

Wat hier staat wordt bepaald door de connotatie die wij geven aan de gebiedende wijs die Paulus gebruikt met het woord ὀργίξεσθε, orgídzesthe, van ὀργίζω, boos worden. Het woord geeft uitdrukking aan de betekenis (boosheid), maar de grammatica/syntax aan het bredere perspectief.

1. **Allereerst staat het in het passief.** De sleutel om het passief in een werkwoord van het Koine Grieks te herkennen is de θ. Passief, met andere woorden: er is iets dat je boos maakt.

Als je hierover nadenkt wanneer je boos bent, waarom ben je boos? Waarover is dat? Of anders, op een ander moment, wat kan je nou echt kwaad maken? Waarover kun je verontwaardigd zijn? Dat laat zien wat je belangrijk vindt, waarde je waarde aan hecht of wat je zelf misschien nodig hebt, een behoefte die je graag vervuld wil zien maar wat je niet krijgt.

Als je boos wordt, dan zou je jezelf de vraag kunnen stellen: Is het het waard dat ik hier boos over ben? Maak ik mij druk om dingen die het waard zijn om mij druk over te maken?

2. **De uitgang** εσθε is de 2^e persoon meervoud: “jullie”. De boosheid die Paulus hier bespreekt is iets gezamenlijks. Het gaat om de hele gemeente. En het is ook iets persoonlijks: Paulus spreekt iedereen aan. Je zou het kunnen vertalen met “Wanneer jullie boos gemaakt worden”, of: “Wanneer jullie over iets boos worden”.
3. **Het Grieks is een gebiedende wijs.** Maar hoe moeten wij die nu vertalen? De categorie van de gebiedende wijs bepaalt de vertaling en in dit geval is dat een wereld van verschil in betekenis. Staat er nu: “Als je boos wordt” met een optie of staat er “Wordt boos”, een opdracht? Is het een gebiedende wijs van opdracht (“wordt boos”)? Of van voorwaarde (“als je boos wordt”)?
4. **Daar komt nog iets anders bij:** Paulus gebruikt 2 werkwoorden in de gebiedende wijs achter elkaar, met “en/maar” (Grieks: “kai”) ertussen: “Wordt boos en/maar zondig niet” of zoiets als: “Geraak je in toorn zondig dan niet” (de NBG vertaling).

Drie grammaticale problemen

Nu is het altijd nog een keuze om boos te worden als iets je kwaad maakt en je boosheid laat zien wat van waarde voor je is. Maar geeft Paulus hier dan de *opdracht* dat wij boos worden of enkel de *optie*? Er zijn drie grammaticale problemen als wij hier een gebiedende wijs van voorwaarde toepassen, “geraakt gij in toorn” (NBG), in de zin van “als je boos wordt/mocht je boos worden”, in combinatie met een 2^e gebiedende wijs die erop volgt, “en zondig niet”.

1. In alle andere teksten in het NT met de constructie van een gebiedende wijs van voorwaarde + kai (en) + 2^e gebiedende wijs is de 2^e eigenlijk een werkwoord in de toekomstige tijd. Met andere woorden: De 1e gebiedende wijs schept de aanleiding voor de 2^e. Bijvoorbeeld Joh.1:46: “Kom en zie”. Je moet eerst komen om daarna te zien als je

gekomen bent. “Als je komt, dan zul je zien. Als je niet komt, zie je niet.”

2. Maar als wij dat op Efz.4:26 zouden toepassen zoals in die andere teksten, dan zou Paulus bedoeld hebben: “Als je boos wordt, dan zul je niet zondigen”, wat Paulus juist niet bedoelde te zeggen. Hij schreef immers om te voorkomen dat wie boos worden in hun boosheid zondigen.
3. Bovendien, als je dat zo zou vertalen, dan zou ook de kracht van de gebiedende wijs wegvallen terwijl alle andere soortgelijke constructies in het NT die steeds behouden. Als je de nadruk legt op “als” je boos wordt, en je combineert dat met een gebiedende wijs, “wordt boos”, dan zou je eigenlijk zeggen: Als je boos wordt, en ik wil dat je dat wordt, dan zul je niet zondigen”. Daarmee komt de hele gebiedende wijs van voorwaarde (“als”) zelf op losse schroeven te staan. Immers, je laat de optie open om boos te worden maar geeft tegelijkertijd de opdracht, je wil dat de ander boos wordt.

Hoe zit het dan?

Misschien dat je denkt: ‘Stef, dat Grieks is je naar het hoofd gestegen en de grammatica ook. Kom uit je bibliotheek!’ Ja, misschien. Maar hoe wij het vertalen bepaalt hoe wij in het leven staan, en in onze relaties, want iedereen wordt wel eens kwaad. Zo heeft God het gemaakt. Ook al lijkt het leven voor sommigen één groot feest, niemand is enkel happy. Boosheid is een basis emotie naast blij, bang en bedroefd zijn.

Paulus gebruikt in Efz.4:26 twee andere categorieën van de gebiedende wijs: een gebiedende wijs van opdracht gevolgd door een gebiedende wijs van verbod.

Je kunt de tekst dan ook het beste nemen zoals het op het eerste gezicht lijkt en zoals veel vertalingen het hebben: “Wees boos maar zondig niet”. Boos zijn is een opdracht van God, zondigen is verboden. Het wordt bekrachtigd door de rest van het vers: “Laat de

zon niet ondergaan over de oorzaak van je boosheid” (παροργισμῶ). Het vers erna onderstreept het allemaal nog een keer extra, “en geef de duivel geen voet”, wat dan betekent: “Geef de duivel geen plaats door niets te doen aan de zonde in jullie midden.”

Gezond boos zijn

Paulus zegt niet dat je niet boos mag worden, maar dat je het juist wel moet zijn als er aanleiding voor is. Er is plaats voor gerechtvaardigde verontwaardiging.

Hij zegt ook dat je iets moet doen aan de reden waarom je het bent – direct, zonder uitstel, dezelfde dag, nog voor de zon ondergaat. Hij moedigt ons aan om korte metten te maken met de duivel door hem geen ruimte te geven, geen voet tussen de deur.

Het is ongezond als wij onrecht onder het tapijt vegen en de andere kant op kijken waardoor de boze zijn voet tussen de deur kan houden en binnen kan komen. Paulus geeft hier instructie om de oorzaak van onze boosheid, onrecht bijvoorbeeld, aan te pakken en het niet op zijn beloop te laten. In de context van Efz.4: Ongezonde gemeentes pakken hun problemen niet aan. Een gezonde gemeente is een gemeente die zich kwaad maakt over zonde in haar midden, en die uitbant.

Genade is de plaats waar dat kan gebeuren.